

gyanegyvet
 rmaus-
 azik. Csak
 leszel stb.
 tágitottak
 egy részé-
 ában ikte-
 le (Alföld)
 r. Köszö-
 melyet a
 Emezt még
 Prónay
 s fölépülé-
 v. Fordul-
 skedéséhez
 hogy ab-
 tatók. Mi
 k, ha nem
 rásnál ke-
 ma a tehet-
 nélkül a
 Berger
 az szívesen
 ben eljár-
 i. Szavato-
 ogatást. —
 el mellőz-
 az irásban
 örömemre
 igemmel
 m én azt:
 -ba, hamar
 zebb jutal-
 lem, hogy
 dósíts. —
 yetek sem.
 m, találta
 ri. Telefon
 hangot rö-
 lödik, eme-
 szor berreg
 az éneked.
 n Frida.
 elet helyét.
 in-t olva-
 is kerültek
 ályos betűi-
 lyháza. Így
 országon la-
 y kis olva-
 a! Mondjad
 eljegyzésé-
 meg soraid-
 szívből sok
 számban.

következő

enaem-épület.
 apesten.

DIADALMI UT. (Lásd a 116. lapon.)

XL. kötet, 8. szám.

Ára negyedévre 1 fnt 40 kr.
 Megjelen hetenkint egyszer, 16 oldalon.

1891. február 22-én.

A PUSZTA HÁZ KINCSE.

— Elbeszélés. —

(Folytatás.)

SAKUGYAN nem is értette. Persze hogy hallott, olvasott ő már afféle szörnyeteg fősvényekről, akik inkább akár éhen is halnak, de nem adják oda a kincseiket. Hanem hát Évike, amíg ott élt abban a csöndes házban, nem is gondolt egyébre, mint hogy mindennek ugy köll lenni, amint van. És most is csak bámulni tudott azon, amit hallott, csak úgy mint bámulna akárki, ha arról, akivel csöndesen, békességben együtt él s akit jól ismer, valaki azt mondaná, hogy az valami rettenetes haramia, aki rabolva és gyilkolva kalandozza be az országot. Már az ilyen beszéden csak bámulni lehet, hogy ugyan miképen juthat ez valakinek eszébe?

Évike is tehát csak bámult, és Imre látta, hogy ezen a nyomon nem sokat fog megtudni. Másképp köll megpróbálni.

— Jól van no, hiszen azt mindjárt gondolhattam volna, hogy te az affélékről nem tudsz semmit. Ilyesmit nem szoktak kis leányokra bizni. De hát mondd csak: nem tapasztaltál te abban a házban semmi különöset?

— Különöset? Nem igen emlékszem semmire. Igen csöndes ház volt az, nagyobb része üresen állt.

— És korán szoktál ott volt lefeküdni?

— Meglehetősen. De nyáron, mikor kellemes holdvilágos est volt, sokszor későn is fekéüdtem le.

— És láttál ott egy hosszú ősz szakálu öreg embert?

— Nem én. Nem járt hozzánk látogatóba senki.

— No persze... persze, volt rá gond, hogy ne lássad. Pedig ott volt... és most is ott van. Nagyon szeretnék én annak a végére járni. Tudod-e mit, Évike? Te ott ismered a járást, menjünk egyszer együtt el oda.

A kis leány szinte össze borzadt. Aztán szomoruan mondá:

— Nem, én nem kívánczom oda! Olyan borzasztó volt, mikor utóljára ott voltam... szegény apácska halálos betegnek fekéüdt... és olyan szörnyü égi háboru volt... villámlott, dörgött s kénytelen voltam utnak indulni segítségért... mégis későn... Oh, nagyon szomorú emlékem van onnan!

És akarta vagy sem, már nagyon közzel volt hozzá, hogy sirva fakadjon. Szerencsére észre vette ezt a kis Palika, aki olyan jó kis vitéz volt, hogy ha valakit sirni látott, hát maga is tüstént elpityeredett, maga sem tudta miért. Ezt pedig utólagosan mindig nagyon röstellte, mert Imre mindjárt nevetett rajta. Most meg már éppen nagy szégyen lenne, ha egy ilyen leánnyal együtt sirdogálna.

Hamar ki is vágta magát a bajból.

— Ugyan Imre, ne beszélj már mindig ezekről a szomorú dolgokról. Látod, hogy Évike mindjárt elbusulja magát és sirva fakad.

— No no, már ugyan mire való volna az?... hiszen én nem akarom megrikatni. Jól van, hát beszéljünk egyébről. Mondd csak, Évike, hiszel te kísértetekben?

Nem mondhatni, hogy ez valami nagyon vig kérdés lett volna, legalább Imre nem olyannak gondolta, mert ezzel is csak a maga tervét akarta szolgálni. Nagyon komoly is volt, mikor kérdezte. De azért mégis olyan hatása volt a kérdésének, mintha valami nagyon jó tréfát mondott volna. Mert Évike lelküzdte szomorúságát s fölkaczagott.

— Már ugyan hogy hinnék kísértetekben? Nem hisz abban igazán senki.

— Dehogy nem! Itt a mi falunkban sokan vannak... az öreg Gergely... de még talán a gróf ur is...

Imre elhallgatott. Észre vette, hogy mégis bajos lesz azt bebizonyítani. Évike azonban vidáman mondá:

— Oh, tudom én azt... nekem is mesélt apácska sok furá történetet. Mikor még egészen kicsi voltam, szentül el is hittem s később szinte sajnáltam, amikor megtudtam és beláttam, hogy az mind csak mese. Pedig olyan szép az, mikor a tündérek röpködnek és mindenféle csodás dolgot művelnek... aztán meg boszorkányok, varázslók, jó meg rossz szellemek küzködnek... oh, igazán kár, hogy ez mind csak a mesében van.

— Azaz: úgy mondják, hogy az mind mese... de hátha mégis...

Nem fejezhette be, mert Évike nagyot kaczagott.

— Jaj Imre! Te talán bizony elhinnéd, hogy vannak tündérek, szellemek?

— Én... oh... dehogy! Azaz... csak akkor hinném, ha magam látnám. Már persze amit az ember a maga szemével lát...

Erre Évike is, de még a kis Palika is nagyot nevettek.

— Ugyan Imre! Mintha affélét látott volna igazán valaki!

Azt nem mondhatta Imre, hogy ő látott, de nagy kedve lett volna azt mondani, hogy ismer olyanokat, akik láttak... azaz nem éppen ők maguk látták, hanem az öreg apjok vagy nagynénjük... Göndör Jóska meg a Kása Ferkó olyan határozottan mondták, hogy kell abban valami igaznak lenni. De hát ezzel Imre mégsem mert elő állani, mert azt maga is belátta, hogy Göndör Jóska és Kása Ferkó nem egészen olyan hiteles tudós férfiak, akiknek a szavát minden esetre el köllene hinni. Ha ő maga úgy félig-meddig hiszi is, de megeshetik, hogy mások csak nevetnének rajta.

Inkább abba hagyta tehát az egészet. Most azonban már csak annál inkább fúrta a fejét az a gondolat, hogy érdemes volna ellátogatni abba az elátkozott házba. Csak akadna társa, akiben megbizhatnék: volna neki magának bátorsága kettő helyett is. De hát bajos egyedül indulni olyan veszedelmes helyre; mert ha baj esik, jó ha valaki haza fut hirmondónak. Ha pedig ketten találunk ott rá az elásott kincsre, akkor jobban boldogulnak vele.

Nagy kár, hogy nincs társa az érdekes kalandra. Évikét nem hívhatja, az már világos, Palikát meg nem szabad.

Ám azért nem mondott le a szándékáról, hogy kikutathatja az elátkozott házat. Majd csak lel rá módot.

Amíg ő ezen törte a fejét, a mama és Klári néni más valamiről okoskodtak.

s éppen a következő nap reggelén a néni így szólt:

— Ma délután fog eljönni . . . de baj volna, ha a gyerekek meglátnák.

— Persze, de hát mit csináljunk?

— El kell őket küldeni láb alól. Feküdjenek le korán!

— Olyan korán még sem fekhettek le. Azt mondta, hogy délután jön, de még az est leszálta előtt vissza akar térni. Már pedig fényes nappal csak nem küldhetjük ágyba a gyerekeket?

— Ha megparancsoljuk, azt is megköll tenniük, szólt a szigorú néni. A gyerekek engedelmeskedjék és ne kutassa, miért köll ezt vagy azt tennie, mellőznie.

— Igaz, igaz: de attól tartok, hogy nagyon fel fog nekik tünni s éppen azért csak még kíváncsiabbak lesznek.

— Akkor hát el kell őket küldeni valahová, jó messzire, ahonnan csak késő este térhetnek haza.

— Ez nagyon jó lesz. Már tudom is, mit csinálunk. Évike minap említette, hogy még soha sem járt erdőben. Majd szóba hozzuk, aztán úgy rendezzük, hogy délután menjenek ki az erdőbe, ott oszonnáljanak és mulassanak estig.

— Csak aztán valami bajuk ne essék ott.

— Velök küldöm az öreg Mihályt, az nagyon megbízható ember.

Igy már a néni is egészen jónak találta a tervet. Hát még a gyerekek! Majd felfordították a házat, mikor megtudták, milyen kellemes kirándulásra mehetnek délután. Maga Évike is nagyon örült, mert még soha sem járt erdőben, csak könyvekből olvasott róla. A fiuk pedig roppant büszkék voltak erre az ő

erdejőkre, melynél különbet még ők nem láttak. És mi tagadás benne, annak örültek különösen, hogy a mama és a néni nem mennek velök. Így aztán egészen kedvőkre mulathatnak, kalandozhatnak az erdőben. Mert az öreg Mihály nagyon komoly öreg ember ugyan, de tőle mégsem félnek igazán. Miatta mászhatnak fára, hempereghetnek a fűben egészen kedvők szerint.

(Folytatása következik.)

DIADALMI UT.

(Képpel a czimlapon.)

TE kedves jó nagyapó!
Azért, hogy még nagy a hó,
S bátor még aprók vagyunk,
Jól megkocsikáztatunk.

A két fiú húzza-vonja,
Hátul meg Juliska tolja,
S oldalt: lógós Bözsike,
Ágacska a kezibe'.

Gyi te fakó, gyi te sárga,
Nagymamáék udvarába!
Gyi te, gyi te! — hóha, hó!..
Megérkeztünk, nagyapó!

Elibünk jó nagymama:
»Uram Teremtőm, mi a?
Ejnye, kedves apjukom,
Ritka fogat, mondhatom!«

»Mint a király régentén,
Épp úgy kocsikázok én:
Diadalmi szekerét
Vonták, akik szerették.«

...ég ők nem
...ne, annak
...nana és a
...asztán egé-
...kalandoz-
...reg Mihály
...ugyan, de
...iatta mász-
...k a fűben

...
T.

a hó,
junk,

a,

ga,
!
a, hó!..
!

:
a?
,
n!«

én,
n:

«

JÉG HÁTÁN.

Jöszre hugom, Birikém!
 Erdei tó tükörén
 Hattyu-madár nem evez —
 Csillan a síma lemez;
 Fogja fagyával a jég.
 Korcsolya szelheti még.
 Villan a, surran a vas szana-szerte,
 És akinek nagy a vágya, a mersze:
 Körbe szívet,
 Görbe ívet
 Karezol a korcsolya-vassal a jégbe,
 Szállva miként a madárka a légbé.
 Jöjj Birikém.
 Tartsalak én!
 Testvéri kezembe ne addsa kezéd,
 Biztosra vezérel a hű szeretet.

UTAZÁS AFRIKÁBAN. *)

(öt képpel.)

FÖLDGÖMBNEK mai napság már csak kevés olyan része van, melyet fűrésző, kutató emberek föl ne kerestek volna. A térképeken pontosan föl van jegyezve minden darab föld, minden sziget, mely a legtávolabbi tengerben magányosan, talán lakatlanul is terül el. Csak ott áll meg a kutató ember, ahol a föld északi és déli sarkainál az örök jég és halálos hideg miatt lehetetlen előre jutni.

Amde nem minden földről, melynek létezését ismerjük, tudjuk egyuttal pontosan azt is, ki és mi van ott? Különösen pedig egészen mostanig sem ismerjük még jól egy egész nagy világrész belsejét, mely pedig nem is nagyon messzire esik a mívelt országoktól. Ez a világrész Afrika, a fekete bőrű emberek, a négerek hazája.

Köröskörül a tengerpart mentén igenis már rég ismeretes volt Afrika. Ahova hajón el lehetett jutni, ott már rég járnak európai emberek, ottan városaik, telepítvényeik vannak, s egy kis darabon befelé a szárazföld sem ismeretlen. De hogy mi van ottan tovább, bent ennek a roppant világrésznek a közepén? — azt a legtudósabb európai ember sem tudhatta, mert egészen a legújabb időkig senki sem járt arra. Akik a térképeket rajzolták, azok Afrika belsejét fehérén, üresen hagyták, mintha ott semmi sem volna. Mert nem tudták, mit rajzoljanak oda: hol van ott erdő, folyó,

*) »Stanley utazásai, kalandjai és fölfedezései Afrikában« czimmal igen érdekes könyv jelent meg Budapesten az Eggenberger-féle könyvkereskedésben, dr. Jankó Jánostól. A kiadók a könyv számos szép rajzából néhányat a »Kis Lap« számára engedtek át, s ezeket mutatónak közlöm kivonatos magyarázattal. A szép kötet és érdekes olvasmány 1 forint kapható. F. b.

város vagy falu? Csak úgy hirtől hallották, sejtették, hogy ott bent Afrika közepén is élnek néger néptörzsek, de nem tudhatni róluk semmi bizonyosat.

Ám az újabb időben mindig több-több bátor férfiú akadt, aki behatolt Afrika belsejébe, hogy hirt hozzon, mi van ottan. Nehéz fáradsággal, életveszedelemmel végezték ezeket a kutató utakat, és többen oda is veszték; de fáradozásuk árán most már sokat tudunk Afrika belsejéről és a népekről, melyek ott élnek.

A legbátrabb és legszerencsésebb utazók egyike, ki Afrika belsejébe behatolt, az angol *Stanley* volt. Háromszor járta be az eddig ismeretlen tájakat s keletről nyugatnak és nyugatról keletnek, keresztül utazott egész Afrikán. Először azért hatolt Afrika belsejébe, hogy fölkeressen egy másik derék kutatót, *Livingstonet*, kinek hire veszett, kit azonban Stanley szerencsésen megtalált. Másodszor tudományos kutatások végett indult utnak, harmadszor pedig ismét azért, hogy egy másik derék európai embert *Emin basát*, ki Afrika közepében veszedelmes helyzetbe jutott, kiszabadítson.

Mind a három útjára Zanzibárban készült fel. Zanzibár nagy város Afrika keleti partján, néger és arab lakossággal. Ezek sokat érintkeznek európai emberekkel, nem is egészen műveletlenek, élénk kereskedést üznek és maguk is sokszor járnak jó messzire be Afrika belső részeibe, ahol mindenféle drága fűszert, elefánt-csontot vásárolnak össze a bennszülöttektől. De nagyon messzire be nem mennek, mert tudják hogy ott vad, kegyetlen néptörzsek laknak, melyek közt még ember-evők is vannak.

Stanley tehát Zanzibárban szedte össze mindazt, amire szüksége volt a nagy utra. Ez pedig ugyancsak sok ám! Nem egy-két ládát köllött neki becsomagolni,

mint mikor mi itt a mivelt országokban nagyobb utra indulunk. Ő olyan tájakra indult, ahol nincs ut, ahol az emberek még soha sem láttak fehér embert, a pénzt nem ismerik és mindjárt arra gondolnak, hogy megölik az idegent és elszedik a holmiját. Gondoskodni kellett tehát legelőször is bátor fegyveres csapatról, mely vitézül csatába szálljon minden ellenséggel. Azután szükséges volt nagy csapat teher-hordó ember, aki a tömérdek holmit czipelje heteken, hónapokon át. Mert töméntelen volt az a holmi, melyet az utra vinni kellett: sátrakat, takarókat, fegyvert és lőszert, köteleket, szétszedhető és összerakható csónakokat, melyekkel a folyókon át lehessen kelni, élelmi szereket és ami a legfőbb: tömérdek olyan portékát, amelyért a benszülöttektől meg lehet vásárolni, ami szükséges. Mert hónapokra esztendőkre nem lehet eleséget vinni, azt utközben köll megszerezni a benszülöttektől. Ezek azonban a pénzt nem ismerik, csak a cserét. Nekik mindenféle szövét, üveg gyöngy, vas eszköz és más efféle holmi kell, még pedig mindegyik törzsnek más-más. Száz meg száz csomagot köllött tele rakni ilyen holmival. Ennek a vitelére és megvédésére pedig száz meg száz emberre volt szükség, még pedig hűséges, megbízható emberre, aki el tudja viselni a fáradságot, nagy hőséget és szomjúságot, a harcban bátor, kitartó a szenvedésben, nélkülözésben.

Európai embereket hiába vitt volna magával Stanley, azok nem bírták volna ki azt a nagy fáradalmat, sok veszedelmet, melynek az elszánt kutató neki indult. Zanzibárban bőven talált arra való embereket a feketék közt. Mert az egyszerű négerék közt van sok derék, elszánt férfi, aki ha valamit megfogad, meg is tartja mind halálig. És Stanley több száz ilyen négerrel indult mindenik nagy útjára.

Minél messzebbre jutott a tengerparti vidéktől, annál nehezebb lett az útja. Bent Afrika közepében sokféle néger törzs él többé-kevésbé vad állapotban. Némelyik törzsnek az országa igazi nagy ország s a fejedelme hatalmas uralkodó, ki korlátlanul parancsol mindenkinek életével-halálával. A szomszéd törzsek egymással minduntalan háboruszkodnak, ami csak még veszedelmesebb az idegenre nézve. Egyik törzs szíves és készséggel ad az utasnak élelmi szert, a másik kapzsi és csak drága áron, sok szép szövétért, czifra gyöngyért ad cserébe valamit. Ismét másik semmi áron sem áll szóba, hanem mindjárt ellenségeskedni kezd s itt csak a fegyver segít. De akáé Stanley olyan néger fejedelemre is, aki nagyon örült a látogatásának és szívesen segítette útjában. Ilyen volt *Uganda*-ország hatalmas fejedelme is, *Mtéra*, aki hosszabb ideig jól tartotta őt és kíséreit s még arról is akart gondoskodni, hogy Stanley bátorságban mehessen át a szomszéd országon. De akkor tapasztalta Stanley, mily kevésbé bizhatni meg az afrikai benszülöttekben.

Ugandából utra kelve, *Unyoró*-országon kellett keresztül hatolnia. Ennek a lakosai a legrettegetesebb vadak, akik minden módot fölhasználnak, hogy idegen ne léphessen a földjükre. *Mtéra* császár tudta ezt, és legjobb vitézeiből több ezer főnyi csapatot állított össze, hogy ez kísérje a fehér vendéget Unyoró országon keresztül. Egyik legvitézebb tábornokát, *Stambuzit* nevezte ki a csapat vezérének és így szólt hozzá:

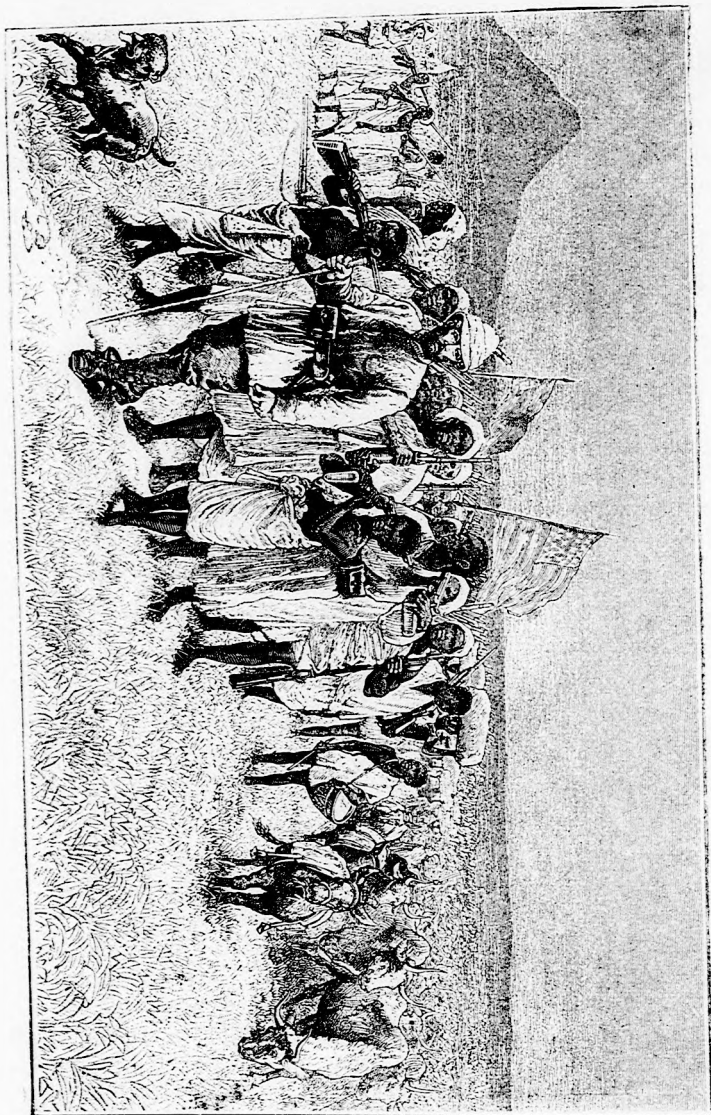
— Hallgass ide: mindent, amit a fehér ember mondani fog, úgy teljesíts, mint ha én magam parancsoltam volna. Ha pedig vissza térsz és nem hozol a vendégtől levelet, hogy meg volt veled elégedve, meghalsz.

Stambuzi alázatosan meghajlott, s a nagy csapat utra kelt, sok élelmi szert,

még vágó marhát is vive magával. Nem is volt semmi baj, amíg Uganda országban voltak. De a mint Unyoróba

értek, messze a derék Mtéza császártól. Stambuzi egészen megváltozott: döllyfös, durva lett: éreztette, hogy ő az ur. Am

STANLEY UNYORÓBAN.

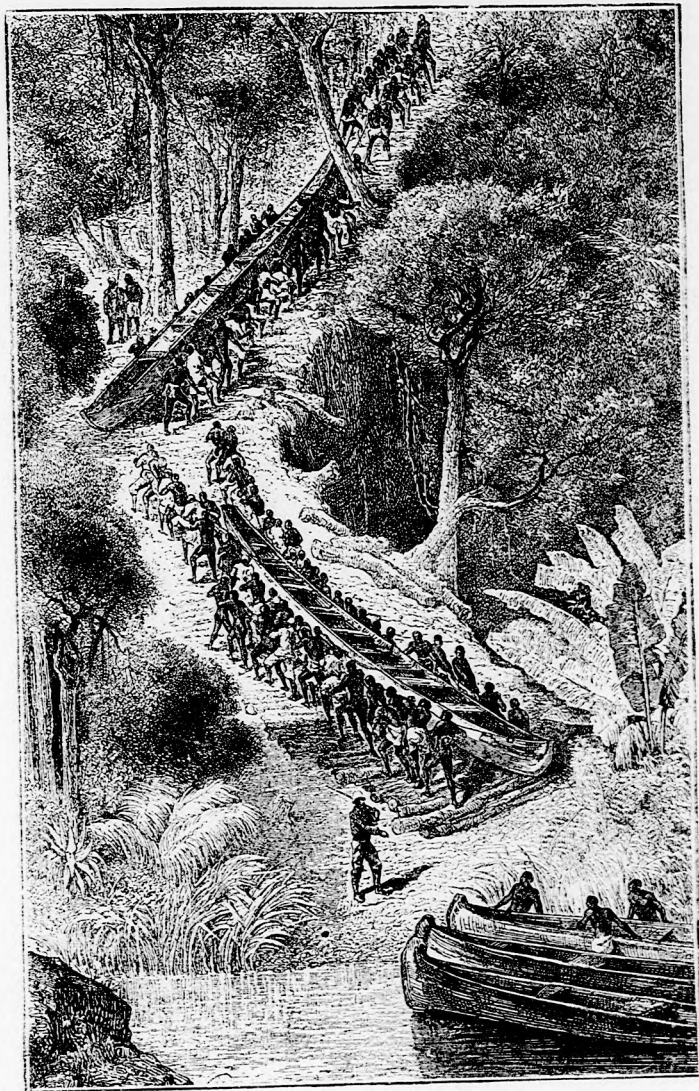
ezt még csak el lehetett volna viselni, ha ezen az áron legalább célhoz ér Stanley. Csak hogy amikor legjobban rá

szorult volna, akkor egyszerre cserben hagyta a fekete vitéz. Mert az unyoróiak csakugyan ellenségesen fogadták a

szártól.
dölyfős.
ur. Am

jövényeket és nem hallgattak semmi
békítő szóra.

— Mi nem türünk országunkban ide-
gent! A ti seregetek nem tetszik ne-

KÜZKÖDTEK A CSÓNAKOKKAL. (Lásd a 122. lapon)

cserben
az unyo-
gadták a

künk. Szépen beszéltek, de rosztat akar-
tok. Megálljatok csak, holnap majd el-
bánunk veletek!

Ez hadüzenet volt, és Stanley készen
volt a csatára. De Stambuzinak egy
esőpp kedve sem volt a harcához. meg-

fordult seregével és megindult haza. Stanley a maga hü kis csapatával külön vált és elhatározta, hogy ezen túl csak a maga erejében fog bizni. Ezt meg is tartotta aztán minden következő utjában is, de ugyancsak nagy küzdelmek és veszedelmek árán! Mikor második utján a Kongó folyó táján járt, két hónap alatt huszonnégy csatát vívott szárazon és vizen.

Mert a hol csak lehetett, vizen utazott, ami kevesebb fáradsággal járt. De a benszülöttek szárazon és vizen egyformán utját állották. Gyakran, hogy éhen ne haljon embereivel, kénytelen volt betörni a négerék falvaiba és erőszakkal szedni össze élelmi szert. Akkor aztán a vadak természetesen csak annál dühösebben üldözték, még pedig nemcsak szárazon, hanem vizen is, mert csónakjaik nekik is vannak. És mikor Stanley eljutott az ember-evő törzsek földjére, már nem is az volt a főgondja, hogy őt magát és társait meg ne egyék a vadak. Majdnem mindennap új csatát kellett vívni s a benszülöttek, nevezetesen az *Amenyám* törzsbeliék nagy riadallal fogták körül.

— Uh! Uh! Ma a nap fiainak husából fogunk enni! Uh! Hust! Hust! Uh, uh, uh!

Stanley mindenkép meg akarta őket győzni, hogy jó barátjuk, hogy ajándékokat ad nekik, tarka kelmét, czifra gyöngyöt. A vadak csak nevték és azt felelték:

— Az mind a mienk lesz és titeket is megesziünk.

Csakhogy ez nem ment olyan könnyen, mert Stanley és emberei jó puskákkal voltak fölfegyverezve s az emberhusra éhező vadakat mindig újra megfutamtították.

Mikor már egész sorban ilyen csatát vívtak, új veszedelem érte őket. Mert a mint a Kongó folyón eveztek, egyszerre

csak azt vették észre, hogy a folyó nagyon össze szűkül, sziklák közé szorul, roppant sebessé válik és nem igen messziről tompa dübörgés hallatszik. Nem volt nehéz kitalálni, mi az. A folyó itt a sziklák közt zuhatagokban omlik le. Mit tegyenek? Ha a zuhataghoz érnek és lezuhannak, mindenestül odavesznek. A parton pedig az ellenséges vadak nagy tömege fenyegeti őket.

Mégsem lehetett habozni. Partra kellett szállni, a csónakokat kivonszolni a szárazföldre és a szárazon vinni odáig, ahol a zuhatagon alól megint a folyóra lehet ereszkedni.

Stanley tehát a parthoz evezett, hol a vadak nyilzáppal fogadták. De ez nem tartott sokáig. Stanley »tüzet!« parancsolt embereinek s ropogtak a puskák, sivítottak a golyók és a megrémült vadak elfutottak a parttól. Ekkor aztán Stanley és kísérei kikötöttek és partra vonták a csónakokat. Csak ekkor kezdődött azonban a keserves munka. Már az is nagy feladat volt, hogy a nehéz csónakokat mértföldre vonszolják a szárazon. De ha legalább békeségben teheték volna! Amde látták, hogy a vadak közel leskelődnek, minden pillanatban támadásra készen. Sűrű erdő borította a tájat, az ellenség könnyen elrejtőzhetett, a csónakok szállítása pedig annál nehezebb volt. Utat kellett vágni az erdőben, vinni a nehéz terhet, csónakokat és egyuttal harcolni a vadak ellen. És még sietni is kellett, hogy mentől előbb eljussanak erről a veszedelmes tájról. Ejjel-nappal felváltva dolgoztak, fáradtak, csatáztak. Mialatt a hü zanzibáriak hegyen föl, lejtőn alá küzködtek a csónakokkal, (Lásd a képet a 121. lapon.) Stanley a legjobb puskásokkal két oldalt az ellenséget tartotta távol. A sűrű bokrok, fák mögé rejtőzve lövöldözték nyilait a vadak, s ha Stanley csapata egyik helyről elüzte őket, nem sokára

folyó na-
zé szorul,
en messzi-
Nem volt
itt a szik-
le. Mit
érnek és
esznek. A
vadak nagy

Partra kel-
onszolni a
nni odáig,
a folyóra

vezett, hol
k. De ez
»tüzet!«
tak a pus-
negréműlt
kor aztán
és partra
kor kezdő-
a. Már az
nehéz csó-
a szára-
ben tehet-
y a vadak
állanatban
borította
elrejtőzhe-
dig annál
ni az erdő-
sónakokat
ellen. És
ntól előbb
es tájról.
ak, fárads-
anzibáriak
tek a csó-
21. lapon.)
két oldalt
sűrű bok-
özték nyi-
y csapata
m sokára

már ismét szembe kerültek. Nem volt pihenésük sem éjjel sem nappal, résen költött állni folytonosan.

Négy napi szörnyű küzködésbe került, míg ilyen módon az első zuhatagot megkerülték és nagy örömeikre a folyónak megint olyan részéhez értek, ahol vízre bocsátkozhattak. De örömeik nem tartott sokáig. Alig eveztek pár óráig, újra össze szorult a folyó, újra hallatszott a fenyegető moraj. — ismét zuhataghoz értek, ismét partra kellett szállni és előlről kezdeni a keserves munkát. És ez így tartott teljes három héten át.

Végre-valahára túl voltak az utolsó zuhatagon is, róna táj terült el előttük, a folyó csöndesen, szélesen hömpölygött, és utasaink örvendve lélekzettek föl. Hamar elfeledték a kiállott nagy szenvedéseket, fáradsalmakat, s dalolva eveztek a hatalmas, szép folyón. De megint csak rövid ideig tartott az öröm. Mert ahol a folyón már nyugodtan haladhattak volna, ott megint veszedelmesebb módon szállt velök szembe a vadak serege, melynek itt bőven volt csónakja, úgy hogy a szárazföldön is utját állhatta az idegen csapatnak. Új csaták kezdődtek, mindig újra meg újra fegyverrel köllött utat nyitni, s bár a jó puskákkal szemben a vadak nyilai nem sokat értek, mégis a folytonos harcokban Stanley emberei közül is sokan megsebesültek. Arra pedig nem volt sem idő, sem mód, hogy a sebesültek ápolása végezt megállapodjanak. Sőt a sebesültek is kénytelenek voltak betegen is újra helyt állni, míg csak egy csöpp erejük volt s holtan nem rogytak össze!

A legnagyobb vízi csatát ott vívták, ahol a Kongó folyó össze torkollik az Aruvimi folyóval. Az egyesült hatalmas folyó itt majd félmérföld széles. Amint Stanley a maga kis csónak-rajával ide ért, bizony még a legvitézebb is meg-hökkent egy kicsit. Mert az egész folyó

el volt lepve óriási csónakokkal s ezek mind tele vadul kurjongató, dühösen fenyegetőző négerekkel. Amennyire megszámlálhatták, ötvennél több ilyen csónak fogta körül őket, mindegyik csónakban negyven evezős ült, elől pedig tiz-tiz fiatal harcos állt ijakkal, hajító-dárdákkal. A harcolók tarka madártollakkal voltak fölékesítve, mögöttük dobosok, kürtösök pokoli zsvajt csaptak s hozzá még mind annyian torkuk szakadtából üvöltöttek.

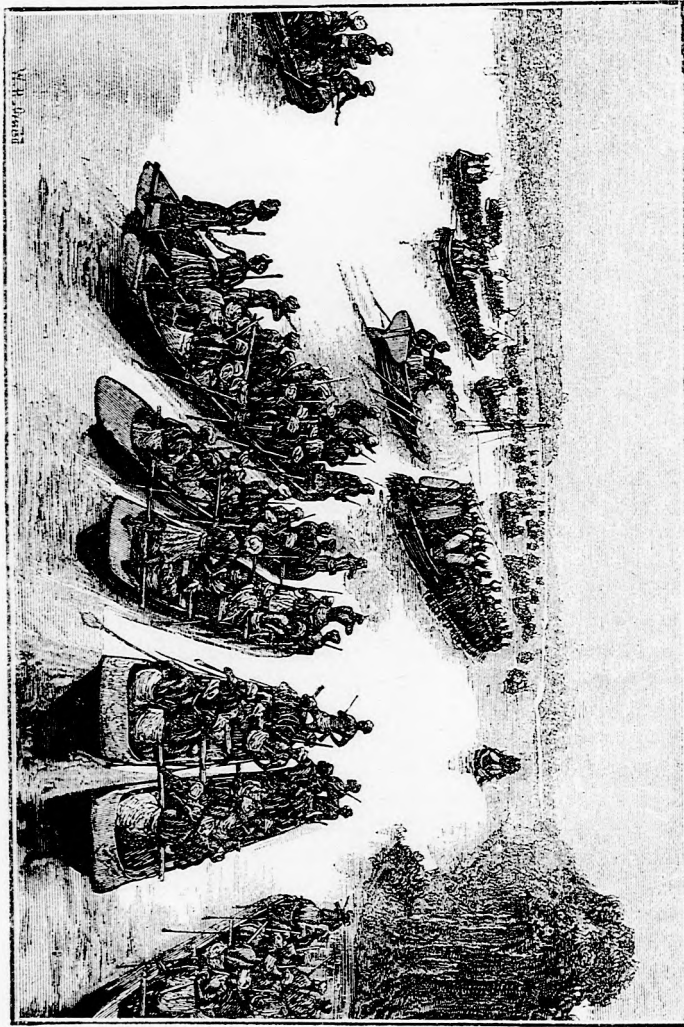
Stanley látta, hogy itt most életre-halálra megy a dolog. Figyelmeztette embereit, hogy bátran harcoljanak és futásra ne is gondoljanak, mert azt hiába is kísérlenék meg; és ne vaktában lövöldözzenek, hanem nyugodtan, jól céllozva; akkor legyőzhetik az ellenséges sokaságot.

Aztán ő a maga csónakjával indult legelő az ellenség felé s kezdődött a nagy vízi csata. (Lásd a képet a 124. lapon.) A négerek is közeledtek és mikor már vagy negyven lépésnyire voltak, oldalt irányozták a csónakjokat, hogy harczosaik mind egyszerre dobálhassák a dárdákat. De Stanley vitézeinek ez nagyon jó volt, mert így ők meg pontosan célba vehették egyenként az ellenséget. A dárdák nagyrészt a vízbe hulltak, de a puska-golyók rendre leterítették a vadakat. Tömegesen hulltak ki a csónakokból a lelőtt négerek s a megszeppent evezősök gyorsan hátra igyekeztek a csónakkal. Jöttek más csónakok új harczosokkal, de ezek is úgy jártak s végre az egész ellenséges csónak raj menekülni igyekezett a gyilkos puska-tüz elől; de most már Stanley üldözte őket s mikor partra szálltak, oda is utánok meut, kiverte őket a part közelében volt falujokból, úgy hogy végre az erdőbe menekültek.

A győztes csata után megpihentek, aztán tovább eveztek lefelé a folyón.

De még aztán sok kisebb-nagyobb csatát kellett megvívniok s ez napról napra nehezebb volt, mert néhány ember megsebesült, mások a folytonos küzködés-

től, fáradságtól megbetegedtek, sokan meg is haltak s így a csapat egyre olvadt, pedig mindig új meg új ellenséggel köllött szembe szállni. Nagy örö-

STANLEY VÍZI CSATÁJA. (Lásd a 123. lapon.)

met okozott Stanleynek, mikor egyik ellenséges sereg puska lövésekkel kezdte a támadást. Az persze veszedelmesebb volt, hogy az ellenségnek is puskája van!

ám ahol a benszülötteknek már puskájok van, onnan nem lehet nagyon messze valamely európai telep, mert csak ilyen helyről kapnak puskát és lőszert.

És végre, a harminczhar-madik csata után, meg is érkezett Stanley Bomába, hol európai gyarmatosokkal találkozott.

Két nappal később pedig a tengerpartra jutott le.

Ez az útja, melyen keletről nyugatnak

STANLEY AZ ERDŐBEN. (Lásd a 126. lapon.)

hatolt keresztül Afrikán, kilencszáz-kilencvenegy napig tartott. És zanzibári hű fekete kísérei közül kétszázán haltak

meg utközben részint ellenség fegyverétől, részint betegségtől, kimerüléstől.

Utolsó nagy útjára, melyről tavaly

tért vissza. Stanley négy évvel ezelőtt indult. Ekkor az volt a célja, hogy kiszabadítsa Afrika belsejéből Emin basát, ki ott a világtól elzárva, évek óta küzdött az ellenséges benszülöttekkel. Erre az útjára Stanley megfordított irányban indult: most nyugat felől, a Kongó torkolatától hatolt be Afrika belsejébe több száz főnyi fekete harcos és teherhordó kíséretében. Ez útja tartott legtovább s ezen küzdött a legnagyobb veszedelmekkel. Barátai itthon Európában többször azt hitték, hogy már oda veszett, mert hosszú hónapokon át semmi hírt sem lehetett róla megtudni. És valóban sokszor közel járt a végveszedelemhez. A nagy nehézség közt a legnagyobb az volt, mikor az Afrika belsejében levő óriási erdőségen köllött keresztül hatolnia. Mert ahol régi térképen üres fehérséget látni, mintha ott sivatag, pusztaság volna: ott a valóságban Afrika közepén roppant rengeteg terül el, melynél nagyobb nincs a földön s melyről eddig nem tudtunk semmit.

Stanley egy darabon, körülbelül ugyanazon a tájon haladt, amelyen egyszer már járt. Ott a vadak még emlékeztek a fehér emberre, akivel olyan véres csatákat vívtak s aki mindig kifogott rajtuk. Persze hogy nem igen barátságosan fogadták és csak még dühösebben támadtak ellene. De Stanley most könnyen elbánt velök az első időben, mert több száz embere volt, jó ellátva mindennel. El is jutott megint oda, ahol a Kongó és az Aruvimi folyók összetorkollanak s ahol évekkal előbb több vízi csatát vívott. Akkor a Kongo folyón utazott, de most más irányba kellett mennie s az Aruvimi mentét követte. Sokat hadakozott ezen az uton is, és emberei közül vagy százan megszöktek; de ez kicsi baj volt ahhoz képest, ami ezután következett, mikor eljutottak a nagy erdőbe.

Elképzelhetetlen nagyságu ősrengeteg az, melyen keresztül kellett hatolniuk. Nem ismerte senki, csak a delejtű irányában haladtak. Azaz csak vergődtek. Száz-százhusz láb magas óriási fák állnak ott sűrűn egymás mellett, fönt olyan sűrű lombozattal, hogy a nap sugara nem bír keresztül törni. Alant pedig a fák közt sűrű bozót, kuszó növények fonódnak a fák közé, közbe-közbe pedig kidőltek óriási fák hevernek keresztben, majd meg szakadékok tátonganak mélyen. Alig lehetett itt egy-két lépést szabadon menni. Utat kellett vágni a fák, kuszó növények, bozotos bokrok közt, hogy a teherhordók keresztül juthassanak; a csapat egy része keserves munkával folyvást irtotta az erdőt, hogy a másik rész egy kicsit előbbre juthasson a podgyászszal. (Lásd a képet a 125. lapon.) A százas fák alatt pedig fülledt, poshadt volt a levegő, mindentféle betegség sűrűn lepte meg az embereket, sorra kidőltek, meghaltak.

Napokig, hetekig küzdöttek, akármily igekezzettel iparkodtak előre, csak nem akart az erdő véget érni. És hogy még nagyobb legyen a baj, mihamar tapasztalták, hogy ez a rengeteg erdő nem is néptelen. Nemcsak sokféle veszedelmes állat tanyáz benne, hanem egy gonosz vad népfaj is, mellyel ugyancsak meggyült a dolguk. Ez a néger törzs csodálatosan apró emberekből áll, kikkel könnyűnek látszik megbirkózni. De nem úgy van ám! Ezek a törpe vadak mérgezett hegyü nyilakat használnak és így igen veszedelmes ellenségek. Akit a mérgezett nyil megsebzett, nem igen maradt életben.

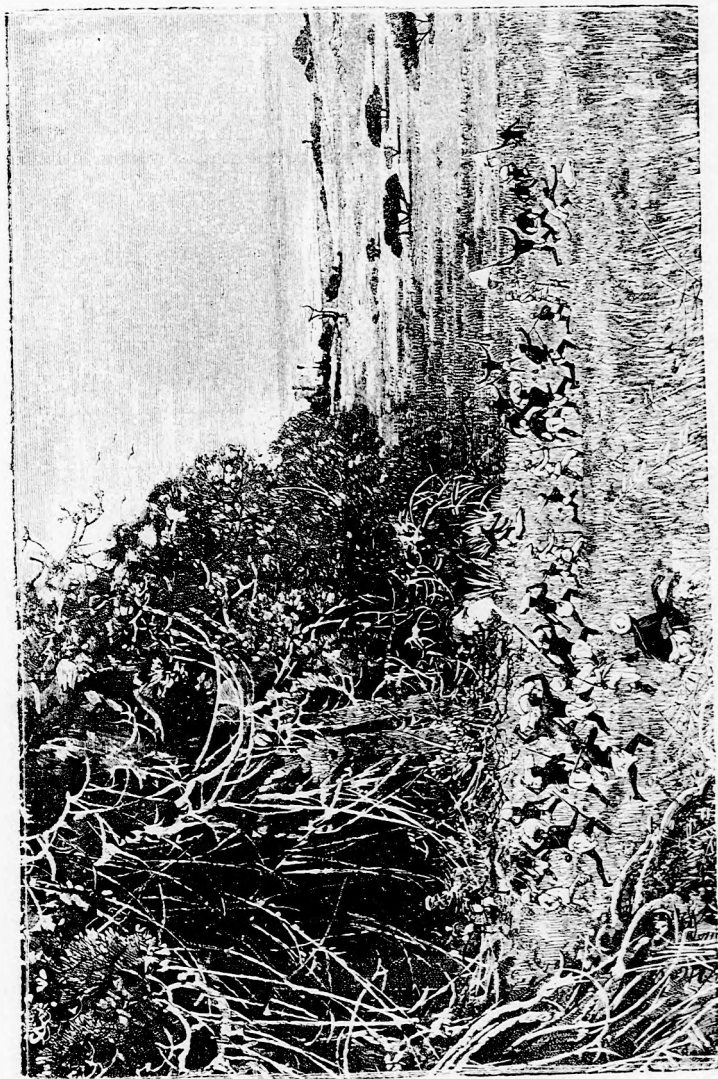
De azért csak mentek előre, egyre lassabban, mert az élelmi szer fogytán volt, a nehéz fáradoalmak közt már éheztek is és mindinkább elgyöngültek, mindig többen és többen dőltek ki, haltak el. Stanley maga is megbetegedett, de

megint
kik má
szavain
pokig.

az e
fölláz
gyász
igy a

megint fölgögyult. Biztatta embereit, kik már csüggedtek, elkeseredtek. Biztató szavaira ismét csak utra keltek, de napokig, hetekig mentek újra és mindig

csak egyformán a rettentő erdőben bolyongtak. Végre aztán már nem is hittek többé Stanley szavaiban, elcsüggedtek, hogy többé soha sem jutnak ki ebből

SZABADULÁS AZ ÖSERDŐBŐL. (Lásd a 128. lapon.)

az elátkozott rengetegből. Zugolódtak, föllázadtak, eldobták puskáikat, a podgyász-csomagokat és Stanley látta, hogy így aztán csakugyan ott veszhetnek a

rengetegben, ha nem hallgatnak az okos szóra. Ekkor tehát szigorú büntetéssel, még halállal is sújtotta az elégedetlenedőket s aki jó szántából nem akart

tovább menni, megtette, mert tudta, hogy halálos ítélet vár rá.

Végre, végre! A százhatvanadik napon ritkulni kezdett az erdő s egyszerre csak kijutottak a szélére. Ismét sik rónaság, zöld mezőség terült el szemeik előtt. Ujjongtak, daloltak, elfeledték tömérdek szenvedésüket s örömükben ugrándozva, tánczolva vonultak ki a szabad mezőre. (Lásd a képet a 127. lapon.)

Megpihentek, új kedvet, bátorságot kaptak, amire szükségök is volt. Mert most meg sűrűn lakott földre jutottak, hol a benszülöttek megint ellenségesen fogadták, újra véres csatákat kellett vívniok. De végre célhoz értek, eljutottak Emin basa táborába s aztán sok viszontagság után együtt elérték Afrika keleti partját, megérkeztek Zanzibárba. Ezzel a nagy ut be volt fejezve és Stanley vizsgálta a tért Európába.

Utazásairól Stanley több könyvet adott ki. Aki ezeket mind nem olvashatja, olvassa el azt a kötetet, melyet e sorok elejével kapcsolatban említettem.

UTÓLAGOS MEGFEJTŐK.

A »KIS LAP« XL. köt. 6-dik számában közölt koczka-rejtvény megfejtését utólag még beküldték: Taubner Margit, Drechsler Géza, Kocsi Béla, Königsthal Leo, Schlesinger Imre és Pali, Pleininger Hilda, Szent-Imrey Kató.

FORGÓ BÁCSI POSTÁJA.

Horváth Plsta. Hogy a czeihal emlős állat, erről minden természetrajzi tankönyvből győződhet meg. — **Zipser testv.** *Orinoco* az és nem *Orinoc*. A rejtvény kedviért nem szabad megcsónkítanunk a neveket. Keress mást s lássam újra. — **Hudik László.** Husz év alatt a »Kis Lap« negyven kötetében nem találsz téli számot, melyben szóval és rajzzal ne bizzattam volna kis olvasóimat, hogy a fázó és éhező madárkákat vegyék pártfogásukba. Intés nélkül is megtették az én hiveim, hogy nagy hó és fagy idején magot, morzsát hintettek a szűkölködő kis tollasoknak. De valameddig van éhező és fázó gyermek, nem gyűjtök

éhező és fázó *verébnek*: valameddig van szegény, beteg és árva fiúcska s leányka, oda sietek azokkal a fillérekkel, melyeket a ti kegyes, jó szívetek akkora mennyiségben szolgáltatott már kezemhez, hogy a »Kis Lap« olvasói nevében alapíthattam ágyat a Stefánia-gyermekórházban, bőlesőt a Bőlesődében, nem is említve azt a sok jótékony egyület (»Gyermekbarát«, »Rongyos egyület«, »Fehér kereszt« stb.) melyek gyámolításához annyiszor s oly bő segítséggel hozzá járultatok. Ezt olvasván, ird meg, mitévő legyek az 50 kroddal? — **Borsodi Jolánka.** Még nem üti meg a mértéket. Azt a »milyenség szó«-t nem igen tudja meg az én apró népségem, mi fűn terem. Ujabb átdolgozásban küldjed be másodsor. — **ifj. Biasini Sándor.** Az előző sorokból is értheted, hogy az éhező és fázó gyermekek részére te is gyűjthetsz. A kegyesség gyakorlására nem szükséges engedelmet kérni. — **Ehrlich Ilonka.** A közlendők sorába ígattam. — **Moczár Dénes.** Tolladat harag vezeti. Te, mint idősebb, lehetnél annyi elnézéssel a kis heveskedő fiúcska iránt, hogy nyugton várjad be, amíg a lelkiismeret megszólal benne. — **Königsthal Leo.** A m. heti posta mehozta a helyreigazítást. — **Gschwindt Ernő.** Nem sokára teljesedni fog kívánságod. — **Keller testv.** »Ez alá«: ilyen két szó nem alkalmazható rejtvényben. — **Kirchknopf Ferencz.** A fölvet (és kevésbé ismert közmondás) nincs teljesen kimerítve. Hiányzanak a: *dura, rend, monda, kar, ós, tar, Tata, kandi* stb. Ily értelemben egészítsd ki. — **Szöllősy Aurél.** Saját kezű írásod, korodhoz képest, jó; de mi akasztott meg benne, hogy tollal írj? — *Több levélről a jövő számban.*

JÓTÉKONYSÁG.

Az éhező és fázó gyermekek részére:
Hirschler Jolán 1 frt 50 kr., Prónay András gyűjtése 2 frt. (Egyes adakozók: apa 30 kr., mama 20 kr., bátyja Albert 20 kr., testvére Alice 20 kr., nevelő k. a. 10 kr., ápolóné 20 kr., András 80 kr.) Weiss Ilona, Vilma és Elza 1 frt. (Magyarban a családi név a keresztnév elébe kerül. *F. b.*) Vuskits Ilonka 2 frt., Wágner Irén 1 frt., Andrásffy Alice 1 frt., Wertheim Juliska 1 frt.

Az Ég áldása legyen a kegyes adakozókon.
Forgó bácsi.